

WARSZTATY DLA MŁODZIEŻY POLSKIEJ

"PODRÓŻ DO IZRAELA"

OŚRODEK „BRAMA GRODZKA – TEATR NN”, LUBLIN 2010.

OPRACOWANIE: MILENA MIGUT.

Celem warsztatu jest przygotowanie młodzieży polskiej do spotkania z młodzieżą izraelską. Podczas warsztatu zostanie sprawdzona, uporządkowana i rozwinięta wiedza uczestników o kulturze żydowskiej, żydowskim dziedzictwie Lubelszczyzny i współczesnym Izraelu. Warsztat oparty jest na materiałach edukacyjnych dotyczących geografii Izraela, alfabetu hebrajskiego, świąt i tradycji żydowskich oraz motywów żydowskich w malarstwie. Wykorzystane zostają fotografie przedwojennego żydowskiego Lublina i współczesnego Izraela. Poruszany jest także temat dziedzictwa szteti jako specyfiki Lubelszczyzny.

Po warsztatach uczestnik będzie potrafił:

- opisać mapę Izraela, wskazać na niej ważniejsze miejsca,
- odczytać nazwy miast-sztetli zapisanych po hebrajsku na podstawie klucza alfabetu polskiego i hebrajskiego,
- wymienić i omówić główne święta żydowskie,
- omówić wybrane obrazy przedstawiające tematykę żydowską,
- scharakteryzować termin Sprawiedliwi wśród Narodów Świata
- wytłumaczyć, czym jest sztetl,
- wytłumaczyć, czym jest *alija* i omówić zagadnienie fal emigracji Żydów do Izraela.

Czas warsztatu: 90 min.,

Grupa docelowa: młodzież ponadgimnazjalna z Polski,

Ilość uczestników: max. 30 osób,

Ilość grup ćwiczeniowych: 5.

Potrzebne materiały:

- karton z narysowanymi konturami map Polski i Izraela z zaznaczoną między nimi ścieżką, po której za pomocą pionków przesuwają się uczestnicy warsztatu,
- pionki do gry,
- kapelusz (pudełko czy woreczek) z 6 pierwszymi literami alfabetu hebrajskiego, które wyznaczają ilość oczek, o które przesuwa się dana grupa,
- duża kartka papieru z napisem Sprawiedliwi wśród Narodów Świata,
- marker,
- 6 kartek papieru i 6 długopisów,
- materiały z załączników.

Przebieg warsztatów

I. Powitanie i wprowadzenie do warsztatów (5 min.)

Prowadzący wita uczestników i informuje, że celem warsztatu jest przygotowanie się do spotkania z młodymi Izraelczykami. Tłumaczy, że przyjazdy młodzieży izraelskiej do Polski odbywają się w ramach programów edukacyjnych, związanych z pamięcią o Zagładzie. Podczas wizyty w Polsce Izraelczycy odwiedzają Miejsca Pamięci i mogą spotkać się z polskimi rówieśnikami.

II. Gra symulacyjna (70 min.)

Potrzebne materiały: karton z narysowanymi konturami map Polski i Izraela z zaznaczoną między nimi ścieżką, kapelusze z 6 literami alfabetu, pionki, kartka i długopis do zapisywania punktacji dla grup.

Warsztat ma formę gry planszowej, w trakcie której poszczególne grupy wykonują odpowiednio punktowane zadania.

Elementem symulacji jest informacja, że przyjeżdżająca grupa Izraelczyków dostała od biura podróży dodatkowe (gratisowe) bilety lotnicze z Polski do Izraela, więc może ze sobą zabrać kilka osób z Polski. Niestety, biletów nie wystarczy dla wszystkich, dlatego należy wybrać kilka osób. Pomoże w tym gra planszowa – uczestnicy będą podzieleni na grupy i grupa, która wygra, pojedzie do Izraela wraz z grupą młodzieży, z którą odbędą się warsztaty.

Uczestnicy zostają podzieleni na 5 grup. Każda grupa dobiera sobie pionki do gry, zostaje ustalona kolejność gry. Uczestnicy poruszają się po planszy według klucza alfabetu hebrajskiego; pierwsze 6 liter odpowiada liczbom oczek, o które przesuwa się każda grupa.

Pola na planszy są oznaczone kropkami. Kiedy grupa stanie na polu z kropką, losuje rodzaj ćwiczenia, które następnie wykonują wszyscy uczestnicy. Do wyboru jest 8 ćwiczeń (prowadzący, moderując warsztaty może zdecydować, które ćwiczenia poprowadzić, ich ilość nie jest obligatoryjna). Grupa, która dobrze wykona zadanie, otrzymuje punkt. Grupa, która jako pierwsza dotrze do mety, dodatkowo otrzymuje 3 punkty. Wygraną jest możliwość podróży do Izraela wraz z młodzieżą izraelską.

Zadania na planszy mają formę poszczególnych ćwiczeń:

Potrzebne materiały do poniższych ćwiczeń w grze: [zał. 1], [zał. 2.1], [zał. 2.2], [zał. 3], [zał. 4], [zał. 5], duża kartka papieru z napisem Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, marker, 6 kartek papieru i 6 długopisów, worek z przedmiotami: menora, kipa, owoc granatu, mezuzah, drewniany mały bocian.

1. Ćwiczenie – Mapa Izraela

Każda grupa losuje po jednej karteczce z nazwą miejsca w Izraelu [zał. 1], które ma umieścić w odpowiednim miejscu na mapie Izraela. Losowanie można powtórzyć dowolną ilość razy, do wykorzystania wszystkich nazw miejsc.

Prowadzący po wykonaniu ćwiczenia podaje krótkie informacje o zróżnicowaniu ukształtowania terenu Izraela (największa depresja świata przy jednoczesnym występowaniu gór wyższych niż Rysy) i wielkości państwa (Izrael jest mniejszy od województwa lubelskiego).

2. Ćwiczenie – Sztetl

Każda grupa otrzymuje 10 karteczek z 5 nazwami miasteczek (sztetl), zapisanych w języku hebrajskim i ich polskimi odpowiednikami [zał. 2.1]. Grupy dostają także klucz – alfabet polski i hebrajski [zał. 2.2]. Uczestnicy w grupach starają się odczytać poprawnie nazwę sztetla i dopasować jej polski odpowiednik. Prowadzący zwraca uwagę, że w alfabecie hebrajskim czytamy od prawej do lewej strony oraz prosi, by podczas odszyfrowywania nazw miejscowości zwrócić uwagę, by nie ułożyć nazwy do góry nogami.

Prowadzący po wykonaniu ćwiczenia opowiada o wyjątkowym dziedzictwie kulturowym Lubelszczyzny, jakim jest dziedzictwo sztetl z tzw. kulturą jidysz.

3. Ćwiczenie – Lublin i Izrael

Każda grupa losuje kopertę, w której znajduje się 10 fotografii przedstawiających przedwojenny Lublin i współczesny Izrael [zał. 3]. Każda z grup usiłuje rozpoznać, co znajduje się na zdjęciach.

Prowadzący pyta, jakie obiekty przedstawiające przedwojenny Lublin zachowały się do dnia dzisiejszego (Jesziwa przy ul. Lubartowskiej, studzienka na placu manewrowym PKS, Brama Grodzka), a jakie się nie zachowały (ulica Szeroka, Brama Zastrana). Określa lokalizację wszystkich miejsc. Omawia także fotografie przedstawiające miejsca w Izraelu. Informuje, że państwo Izraela powstało w 1948 roku, a tożsamość kulturowa przodków Izraelczyków, którzy dziś przyjeżdżają do Polski często związana jest oprócz Izraela także z Polską, bądź innymi krajami europejskimi.

4. Ćwiczenie – Motywy żydowskie w malarstwie

Każda grupa otrzymuje kopertę z reprodukcjami obrazów związanych tematycznie z kulturą żydowską [zał. 4]. Należy dopasować tytuł obrazu do jego twórcy i do reprodukcji.

Prowadzący krótko komentuje poszczególne obrazy. Informuje, że tylko jeden malarz był z pochodzenia Żydem (Marc Chagall, *Białe ukrzyżowanie*), pozostali byli Polakami. Na obrazie Chagalla Chrystus wisi na krzyżu w tałesie – żydowskich szatach modlitewnych. Obraz Rembranta *Żydowska narzeczona* wskazuje na fakt zasymilowania społeczności żydowskiej. Gierymskiego *Święto trąbek* pokazuje, że obecność społeczności żydowskiej w Polsce była dla malarza zupełnie naturalna, stając się tematem jego obrazu. Matejko natomiast malował swój obraz *Przyjęcie Żydów R.P. 1096* w 1888 roku, czyli niemal 800 lat później. Można przeanalizować jakie miał wyobrażenie na temat relacji polsko-żydowskich i jaki miał wizerunek społeczności żydowskiej.

5. Ćwiczenie – Święta żydowskie

Każda grupa otrzymuje kopertę z opisami i nazwami sześciu świąt żydowskich [zał. 5], należy dopasować opisy do nazw.

Po dopasowaniu prowadzący wyjaśnia, że wymienione święta były obchodzone przez Żydów na terenach Polski do czasów II wojny światowej, obchodzone są nadal w polskich miastach, w których funkcjonują gminy żydowskie. Święta te są obchodzone także przez współczesnych Izraelczyków. Do ustalania dat świąt żydowskich służy żydowski kalendarz religijny.

6. Ćwiczenie – Sprawiedliwi wśród Narodów Świata

Prowadzący pyta, czy uczestnicy wiedzą, co oznacza tytuł Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, prosi uczestników o wymienienie własnych skojarzeń z tytułem a następnie zapisanie ich na dużej kartce papieru (lub flipchart) w postaci *mind mapy*. Uczestnicy objaśniają swoje skojarzenia.

Prowadzący krótko opowiada o historii przyznawania tytułu i medalu Sprawiedliwych wśród Narodów Świata i okoliczności w jakich jest przyznawany. Można wspomnieć o Trudnej Pamięci – polscy Sprawiedliwi często nie chcą mówić o ukrywaniu.

7. Ćwiczenie – Osoby pochodzenia żydowskiego

Każda z grup otrzymuje kartkę papieru, na której wypisuje 4 znane osoby pochodzenia żydowskiego i uzasadnia swoje wybory.

Prowadzący pyta o motywacje wyborów uczestników.

8. Ćwiczenie – Co się kryje w worku?

Przedstawiciel każdej z grup losuje jeden przedmiot z worka i grupa wspólnie zastanawia się na forum, czym jest dany przedmiot i do czego służy. Przedmioty w worku to: menora, kipa, owoc granatu, mezuzza, drewniany mały bocian (bociany wylatujące z Polski lecą m.in. do Izraela i tam spędzają zimę)

Prowadzący dopowiada, jakie jest znaczenie każdego z przedmiotów i jakie pełni funkcje w kulturze

współczesnych Izraelczyków.

III. Podsumowanie warsztatów (15 min.)

Prowadzący podlicza punkty każdej z grup i wyłania zwycięzców. Tłumaczy, że trasa, jaką pokonali symbolicznie uczestnicy warsztatów była wielokrotnie pokonywana przez osoby pochodzenia żydowskiego, które z różnych powodów emigrowały do Izraela (przyczyny ideologiczne – ruch syjonistyczny, obawa przed antysemityzmem, ucieczka z Polski podczas wojny, powojenne pogromy w Polsce, wydarzenia roku 1968). Wyjaśnia, że wizyta młodych Izraelczyków w Polsce jest nie tylko podróżą do kraju, gdzie mieszkali ich przodkowie, ale też odwiedzeniem miejsca, skąd wielu z nich musiało uciekać.

Można zachęcić uczestników warsztatów do zastanowienia się nad ich własnym miejscem w Lublinie – mieście, w którym kiedyś co 3 mieszkańców był Żydem, nad ich własną tożsamością kulturową, odwołując się do Pustki, pozostałej po dzielnicy żydowskiej. Można także zachęcić uczestników do angażowania się w debaty społeczne, związane z żydowskim dziedzictwem kulturowym (np. Debata na temat planów zagospodarowania przestrzennego Podzamcza).